

Lakihegy, a magyar rádiózás bölcsője

Emlékfüzet a 90 éves lakihegyi adótorony történetéről

A szigetszentmiklósi Városi Könyvtár és Közösségi Házban 2023 telén bemutatott időszaki kiállítás kiadványa

Távírász az I. világháborúban,
1916-ban | Fortepan / Magyar Műszaki
és Közlekedési Múzeum

A rádiózás előfutárai

Mai civilizációnkat a telekommunikáció formálta, és tette azzá, amilyenek ma ismerjük. Az elektromágnesesség felfedezésével előbb a távíró, nemsokára pedig a telefon forradalmasította az emberi kommunikációt.

Puskás Tivadar volt az a zseniális magyar feltaláló, aki Edison munkatársaként felismerte, hogy a telefon segítségével a hangot egyszerre sokak számára lehet továbbítani. Ötlete nyomán született meg a Telefonhírmondó, vagyis az

első műsorszóró szolgáltatás, melynek előfizetői lettek az első hangos médiaforgasztók!

A világon egyedülálló magyar rendszer méltán tekinthető a rádió őskének, hiszen hasonló elven működött: meghatározott rend szerint zajlott a műsorszórás egy erre a célra létesített hangstúdióból, a szolgáltatásra pedig előfizetést kellett vásárolni. 1900-ban több mint hatezer előfizetője volt a rendszernek. A Telefonhírmondó később beolvadt a rádióba, és 1925-től Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt. néven működött tovább.

A telefonhírmondó egyik munkatársra felolvasás közben 1901-ben
[Wikimedia Commons](#)

Rádiójelek a kommunikációban

Az 1890-es évektől széles körben elterjedt vezetékekkel üzemelő távírdákat hazánkban a Magyar Királyi Posta felügyelte. A Posta hamar felismerte, hogy a rádióval kapcsolatos technológia fejlesztése kiemelt fontosságú, ezért 1891-ben létrehozták a Magyar Királyi Posta Postakísérleti Állomását a postamérnökök és kísérleteik számára. 1904-ben sikeres adás-vételi kísérletek indultak Újpest és Csepel között, ezzel a Posta új szolgáltatás bevezetését alapozta meg, mely az olasz Guglielmo Marconi munkája nyomán a szikratávíró nevet kapta. „Szikra” nélküli társához hasonlóan Morse-jelekkel működött, de vezeték nélkül továbbította ezeket az egyszerű digitális jeleket.

A komolyabb távolságokat is áthidalni képes szikratávírókat hazánkban a háborús fenyegetés hívta életre. 1914. október 14-én a Magyar Királyi

A 120 méteres csepeli adóállomás felállítása 1914-ben | Postamúzeum

Posta átadta rendeltetésének az első magyarországi szikratávíró rádió-adó-állomást a Csepel-sziget északi csücskén, ezzel közvetlen katonai és diplomáciai kapcsolatot létesítve a központi hatalmak többi államával. Kiemelt történelmi szerepét jelzi,

hogyan 1917. november 30-án a csepeli szikratávíró állomás továbbította a központi hatalmak különbéke javaslatát Szovjet-Oroszországnak, mely végül a breszt-litovszki békeszerződés megszületését eredményezte. 1920. január 8-án a csepeli szikratávíró segítségével tartott kapcsolatot a magyar kormány a párizsi békekonferenciára küldött delegációval.

A modern rádiózás születése

Az 1910-es évektől indult meg a rádióhullámok hang továbbítására történő használata. 1923-ban rendszeres rádióadások indultak Berlinből és Prágából, és még ebben az évben Budapest is csatlakozott kísérleti adásainak beindításával. Csepelen a meglévő adó mellé a Magyar Királyi Posta mérnökei a berlini Huth cégtől vásárolt adót helyeztek üzembe, melyet a Magyar Távíratok Iroda közgazdasági híreinek tovább-

bítására használtak. A készülékhez hamarosan egy erősítő berendezést is készítettek, ez lehetővé tette, hogy a hírek felolvasása (a műsor előállítás) az MTI Városház utcai stúdiójában történjen. A rádió-távbeszélő üzemeltetéséhez hamarosan kevésnek bizonyult a mindössze 250 wattos berendezés, ezért a Posta Kísérleti Állomás mérnökei, Magyar Endre és Tomcsányi István készítettek egy 1 kilowattos adót, amit 1925-ben szintén Csepelen helyeztek üzembe.

Eközben Magyarországon kialakult egy rádióamatőr közösség. Egyszerű

A csepeli szikratávíró állomás személyzete 1916 körül | Postamúzeum

detektoros rádiókkal sokan fogták a kísérleti adásokat, az amatőrök egy része pedig megosztotta tapasztalatait a Posta Kísérleti Állomással. Hamar felmerült az igény szórakoztató hírszórásra is, így a Posta mérnökei 1924. március 15-én a budapesti Gyáli úti Posta Kísérleti Állomáson egy bútorszállító kocsiban felszerelt stúdióból indították el az első adást – a nemzeti ünnepre tekintettel hazafias zeneszámokat közvetítettek.

„Semmi különös berendezés nincs benne. A technika játékszereinek, gomboknak, csavaroknak nyoma sincs itt.

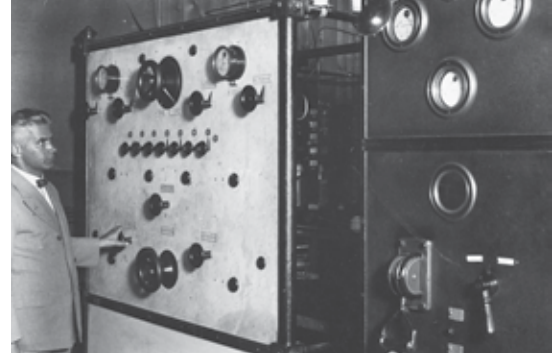
A Posta Kísérleti Állomáson egy bútorszállítóban beüzemelt stúdió 1924-ben Postamúzeum

Egy pianó, egy kis asztal, pár szék, egy erősáramú szénmikrofon az egész. De lélek van benne. Minden akadályokon diadalmas, csodákat megvalósító lélek. Néhány nyughatatlan ember, aki hangot akar adni a magyarságnak. Szót, dalt sugározni a végtelen éterbe.”

A folyamatos vezeték nélküli műsorszórási rádiózás hivatalosan 1925. december 1-jén indult meg, és ez lehetőséget teremtett, hogy a trianoni békeszerződés következményeként elcsatolt területekre is eljuttathassa a magyar kultúra hangjait a Magyar Királyi Posta és a Telefonhírmondó és Rádió Rt.

„A magyar kultúra fegyvertára erős fegyverrel szaporodott. Ez a fegyver a most meginduló broadcasting, amelynek

Csepel, az 5 kilowattos rádiótávíró adó egy része 1931-ben. | Fortepan/Rádió és Televízió Újság

jelentőségét ismertetni nem szükséges. Mindenki tudja mit jelent, különösen Magyarország mai helyzetében az, hogy a hullámokon keresztül minden határon túl eljut a magyar szó. Én a magam és az igazgatóság nevében kijelentem, hogy minden üzleti szempontot háttérbe szorítva, tisztán csak a magyar kultúra szempontját szem előtt tartva, fogjuk ezt a fegyvert kezelni”.

A lakihegyi adók születése 1926-1928 között

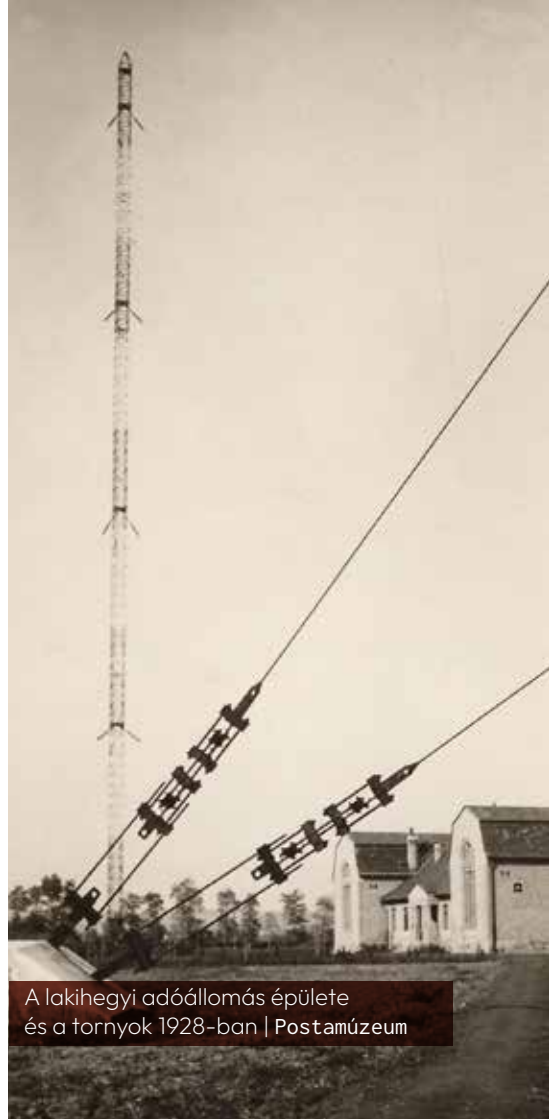
A csepeli kikötőkomplexum építése miatt lebontásra ítélték a csepeli rádióállomást, ennek pótlására és bővítésére új helyet keresett a Posta. Végül 1926-ban a Szigetszentmiklós községhez tartozó, a királyi család tulajdonát képező Lakihegy pusztára esett a választás, hogy felépülhessen a modern, nagy teljesítményű hírszóró (broadcasting) állomás. A posta évi 2195 pengőért bérelte a területet a királyi uradalomtól.

A helyszínre hosszas mérések és kísérletezések után esett a választás: fontos szempont volt, hogy a rádióadó ne zavarja a fővárosi lakosok külföldi adókhoz való hozzáférését, de az is lényeges volt, hogy a Duna közelségének köszönhetően megfelelő mennyiségű hűtővízzel lehetett ellátni a létesítményt. Ezek mellett a lakihegyi dűlő távol esett a hegyektől és a dunai

hidaktól, melyek előnytelen hatással lettek volna a rádióhullámokra.

Az építkezés két évig tartott. A lakihegyi nagy adóállomás, a magyar jövőnek e modern és hatalmas eszköze 1928. április 29-én, vasárnap déli 12 órakor kezdte meg működését. Az első akkordok, amiket szerteröpített, a Himnusz hangjai voltak, melyet a Magyar Királyi Operaház muzsikusaiból alakult kamarazenekar játszott. Ezután felavatták a posta mérnökei által tervezett Magyar Távirati Iroda és társvállalatai új székházát a Sándor utcában (ma Bródy Sándor utca) a Nemzeti Múzeum háta mögött. A stúdiópalota és a lakihegyi adó között a műsortovábbításra a 18,5 km hosszú zenekábel épült.

A korabeli napilapok és műsorújságok beszámolóiból tudjuk, hogy a lakihegyi 60 kilowattos, Telefunken gyártmányú rádióadó

A lakihegyi adóállomás épülete
és a tornyok 1928-ban | Postamúzeum

adását Magyarország területének 80 százalékán fogni lehetett egyszerű kristálydetektoros rádióval. A közönség rendkívül elégedett volt az adás minőségével, a kritikusok az adó kristálytiszta modulációját és stabil hullámhosszát dicsérték, sőt egyesek beszámoltak arról, hogy a lakihegyi adó adását érzékenyebb készülékkel akár Németországban és Svédországban is fogni lehetett!

„...a Magyar Királyi Posta technikai eszközeivel a csepeli állomás útján 516 méteres hullámhosszal szór

Magyari Endre postamérnök és Fuchs Emil műépítész az építkezésen 1927-ben | Postamúzeum

szét az éterben. Ezzel bevonul a magyar művelődés rendszerébe egy új, jelentős tényező, amely nagy feladatokra hivatott, egyrészt népünk oktatása és kulturális emelkedése terén, másrészt a magyar műveltségnek, kivált a magyar zenének és általában a magyar névnek a külföldön való megismertetése terén...” /Demény Károly államtitkár, posta vezérigazgató 1925/

Technológiai bővítés a magyar rádiózásban

A harmincas évek elejére Európában egyre nagyobb teljesítményű adók épültek, melyek akár 100 kilowattos teljesítményre is képesek voltak. A Magyar Királyi Posta és a Telefonhírmondó és Rádió Rt. 1930-ban kezdte meg a hazai rendszer bővítésének megtervezését. A lakihegyi állomást

120 kW teljesítményre szerették volna bővíteni, és összesen négy közvetítő állomás építését határozták el Pécssett, Miskolcon, Mosonmagyaróváron és Nyíregyházán. Lakihegyen az új adóhoz bővíteni kellett a meglévő épületet, illetve szükség volt egy új antenna-technológia meghonosítására. A tervezők az akkor rendkívül korszerűnek számító Blaw-Knox antifading antennát választották.

A korabeli adóantennák hatáskörzetének növelését az ún. fading, vagyis elhalkulás jelentette. A használatban levő antennák nem csak egy irányba, hanem a tér minden irányába, így felfelé is sugároztak, ennek az lett a következménye, hogy a légkör felső rétegéről visszaverődő rádióhullámok egy bizonyos távolságban kioltották a vízszintesen sugárzott hullámokat – ez a jelenség a vevők részéről a vételi hangerő ingadozásában vagy különböző torzításokban jelentkezett.

Az Egyesült Államokban kifejlesztett, és ott igen elterjedt Blaw-Knox rendszerű adótorony erre jelentett megoldást. A sugárzásához használt antenna maga a torony volt – szemben az Európában addig használt antennákkal, melyek két torony közé kifejlesztett vezetékekből álltak. A rendszer előnye az volt, hogy az antenna jórészt csak a földfelszínnel párhuzamosan sugárzott rádióhullámokat, viszont hátránynak bizonyult, hogy épp emiatt a vételi körzete kisebb volt, mint a hagyományos antennatípusoknak. E hátrány feloldására született hazánkban a vidéki átjátszóállomások terve.

Az 1930-as években az Egyesült államokban számos ilyen torony épült. Megjelenése annyira jellegzetes, hogy a tengerentúlon sokáig a rádiózás szimbólumának számított. Ilyen elnyújtott oktaéder formájú torony Európában először Ausztriában Bisam-

bergben épült, majd ugyanebben az esztendőben megkezdték a lakihegyi adó építését, amely a valaha épült legmagasabb Blaw-Knox rendszerű antenna lett. Európában Európában több szivar alakú torony is épült, mint például Írorszáiban, Olaszországban, Csehszlovákiában, Bulgáriában és Lettorszáiban, de mindegyik alacsonyabb volt a lakihegyinél, és sajnos ma már egyik sem áll.

A lakihegyi nagyadó építése

A lakihegyi adótorony építését a MÁVAG végezte a Magyar Királyi Posta felügyelete alatt, az építésmérnök pedig Massányi Károly volt. Mivel a torony maga az antenna, az acél építményt elektromosan szigetelni kellett a földtől. Ennek megvalósítása igazi mérnöki csoda: a torony teljes, 230 tonnás súlyát a kábelek további 180 tonnányi feszítőerejével együtt két, egymással domború oldalával

A kezelőpult és a vez. éradó az adóállomás épületében 1928-ban Postamúzeum

szembe fordított acél félgömb tartja, melyet mindkét irányból egy-egy, mindössze 9 centiméter vastagságú kerámia henger szigetel elektromosan a földtől. Az építmény egésze Magyarországon készült, az egyetlen

Az épülő antennatorony 1933 körül
Postamúzeum

külföldi, Egyesült Államokból származó alkatrész épp ez a két félgömb volt. A szivar alakú építmény magassága 284 méter, legszélesebb részéhez pedig összesen 8 kábel csatlakozik, melyek függőlegesen tartják. A kábelek egyenként 222 méter hosszúak, és a lehorgonyzásukra a toronytól 178 méteres körben egy-egy kb. 80 tonnás betontömb szolgál. A torony tetején egy 30 méterre kitolható úgynevezett hangolócső található, mely, ha teljesen ki van terjesztve, az építmény teljes magasságát a matematikusok számára szépen mutató 314 méterre növeli! Ezzel a lakihegyi adótorony Európa legmagasabb épületévé vált, fricskázva az addig rekorder párizsi Eiffel-tornyot, s vele a Párizs-környéki békeszerződéseket. A szigetszentmiklósi építmény azóta is Magyarország legmagasabb acélszerkezetű építménye. A torony 1933. december 2-án délelőtt 9 órakor kezdte meg a rendszeres sugárzást.

A lakihegyi adótorony kiemelkedő mérnöki teljesítmény, ugyanakkor rendkívül fontos szerepet játszott az elszakított országrészeken élő magyarság nemzettudatának megőrzésében. A határon túl sokak számára az adótorony által sugárzott műsor jelentette az egyetlen kapcsolódási pontot az anyaországgal. Ennek köszönhetően a rádiózás az összmagyarság számára kiemelkedő jelentőséggel bírt, és így a magyar rádiózás jelképévé vált torony története több, mint egy műszaki építmény története.

Szigetszentmiklósiak a Rádióban

A Magyar Rádió a lakihegyi rádióadó mellett más szálakon is kötődik Szigetszentmiklóshoz. Városunk lakója volt Somogyváry Gyula, aki számos irodalmi alkotása mellett a Rádió irodalmi igazgatójaként meghonosította a hangjáték, vagyis a rádiós irodalmi előadás műfaját. Az első

hazai rádiójáték, az 1927-ben bemutatott Hazatérés megírása és rendezése is az ő nevéhez fűződik.

A hazai rádióadásoknak évtizedeken át fontos szereplője volt a magyar zeneoktatás legkiválóbb szereplője, a szigetszentmiklósi születésű Ádám Jenő. A Kossuth-díjas zene-tudós az 1930-as években indította zenei témájú rádióműsorát, ahol élő adásban (hiszen a technika még nem tette lehetővé a műsorszámok előzetes felvételét és vágását) tanította népdalokra és zeneelméletre az egész országot. „A muzsikáról” és „A skálától a szimfóniáig” című rádióműsorai könyv formában is megjelentek. A hazai közönség először kételkedve fogadta műsorát, ám évtizedes kitarató munkával Ádám Jenő jelentős hallgatóságot tudott összegyűjteni műsorának. Rádiós szereplésének a nyilas rémuralom 1944-ben egy időre véget vetett, ám később folytatta

munkáját, és egészen az 1970-es évekig rendszeresen vezetett televízió- és rádióműsorokat.

Lakihegy, a turisztikai látványosság

A trianoni területvesztés és az I. világháború veszteségei miatt kialakuló rossz gazdasági helyzetben fellendült a belföldi turizmus, az emberek igyekeztek feltérképezni a megmaradt ország területének látnivalóit. Szigetszentmiklós és vele Lakihegy kiváló turisztikai célponttá vált az 1920-as években: a fővároshoz közel eső területen, melyet akár a helyi érdekű vasúttal, de a 30-as évektől aszfaltúton akár automobillal is könnyedén meg lehetett közelíteni, a természet számos lehetőséget nyújtott a kikapcsolódásra. A Kis-Duna partján levő üdülősor például a pesti értelmiségiek egész sorát vonzotta nyári kikapcsolódásának eltöltésére Szigetszentmiklósról, például Somogyváry Gyulát,

Az antennatorony talpszigetelői
Postamúzeum

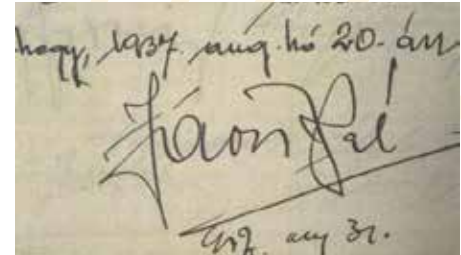
Ádám Jenő rádiós felvétel közben az 1970-es években
Helytörténeti Gyűjtemény

azaz Gyula deákot, aki műveinek egész sorát alkotta a víz partján.

Az 1920-as években kettős tornyával felépült első lakihegyi adó is hamarosan látványossággá vált, de az igazán remek látnivalót 1933-tól Magyarország és egyben Európa legmagasabb épülete, a lakihegyi adótorony jelentette. A torony valódi sztárja lett a környéknek. Több alkalommal látogatták meg külföldi delegációk, akik a tudósítások szerint csodájára jártak az új antennának.

Nem csupán külföldi vendégekkel ismertették meg a rádiózás tudományát, hanem turistacsoportok részére valóságos „rádiótanulmányut” szerveztek 5 pengő ellenében, amiben benne foglaltatott a Budapestről induló, oda-vissza vivő motorcsónak és az „ösrégi Varsányi-féle halászcárdában” elfogyasztott étel, ahol kívánság szerint halászlét vagy rántott halat szolgálnak fel korlátolt mennyiségű borral.

Hazánk fiain kívül külföldi vendégek is papírra vetették gasztronómiai élményeiket, egy olasz vendég a finom halászlétet dicséri, angolok és német látogatók a hideg sört és a finom túrós csuszát. A vendégeknyv lapjain gyakorta találkozunk nagyobb társaságokkal, egyletekkel, akik többedmagukkal jöttek a csárdába mulatni. A Szigetszentmiklósi Evezős Egylet, Fenyő Társaság, Ferencvárosi Frontharcosok vagy éppen

Jávor Pál aláírása a Varsányi Csárda vendégeknyvében 1947-ből
Postamúzeum

mérnök és gyógyszerész társaságok rendszeresen megfordultak Varsányi Andrásnál. Az is előfordult, hogy tanfolyamokat is szerveztek az öreg csárdában.

A vendégeknyv 1934 és 1949 között íródott, és ugyan a csárda későbbi sorsa a homályba vész, a történelem viharait átvészelő könyvecske bejegyzései mozgalmas és színes vendégekörrel tanúskodnak. A vendégek olykor versbe szedve mondták el véleményüket az ételekről:

„Rántott süllőt egyél óh vándor
S utána, jó tepertős túrós csuszát
Ha emlékezni kívánsz e helyre
Egy egész hosszú élten át
S ha emlékezni akarsz akkor is
Ha már takar a sírbolt
Néhány meszelynyi rizlingi borral
Jó sűrűn meglocsol!”

A II. világháborúban

Szigetszentmiklós és környéke lakossága sokat szenvedett a világháború idején. A falu határában működő Dunai Repülőgépgyár miatt a szövetes bombázások számára kiemelt célpont volt a terület, így több bombázás érte a környéket. Az orosz előrenyomulás megállítására határozta el a hadvezetés az Attila-vonal megépítését, melynek első vonala egészen Alsógödőtől Dunaharasztiig húzódott volna, körbezárva Budapestet. 1944 őszére Szigetszentmiklós határában az Attila-vonalhoz csatla-

kozóan az adótoronytól északra elkészült egy gyalogsági sáncrendszer.

A Csepel-szigetre 1944. november 21-én érkeztek meg az első orosz egységek. Szigetszentmiklós nagyobb részét november 24-én foglalták el az oroszok, a megmaradt magyar és német egységek Lakihegyen ásták be magukat. 26-án a németek ellentámadást indítottak a Szigetszentmiklóst megszálló orosz egységek ellen. Néhány nappal később, november 30-án a német egységeknek Lakihegyet is fel kellett adniuk, ekkor robbantották fel az adótoronyt.

Az újjáépítéstől a Kossuthig

A háborús pusztítás a stratégiai szempontból igen fontos rádiós berendezéseket sehol nem kímélte az országban. Hazánk újjáépítésének egyik első és kiemelkedő feladata a rádió újraindítása volt. A működő tömegtájé-

koztatásra nem csak a romba dőlt országnak, hanem a szovjet megszállóknak is szükségük volt, ezért Budapestén már a front elvonulása után néhány nappal a Főposta épületében elhelyezett 1,25 kW-os adó révén utcai hangosbeszélőkön keresztül hallgathatta a propagandát a lakosság.

A korabeli beszámolók szerint a németek a lakihegyi nagyadót ugyan felrobbantották, de az akkor még szintén üzemelő kisebb, 20 kW-os Budapest II. adás antennáját szétszerelték, és megkísérelték nyugatra menekíteni. A szovjet katonák Pápán egy raktárban fedezték fel az építményt, így az visszakerülhetett Lakihegyre, és a 150 méteres, két toronyból álló antenna már 1945. szeptember 15-én megkezdte működését eredeti helyén, Budapest I. adását szórva.

Ezt követően folytatódott a rádió infrastruktúrájának bővítése és pótlása. 1946 júliusában új antenna épült Lakihegyen, ami mindössze 1,2 kW teljesítménnyel kezdte meg a Magyar Rádió második adásának, Budapest II.-nek a közvetítését. Ez roppant kevés volt, és egyre inkább panaszkodtak a rádióhallgatók, hogy Budapest II. adását rendszeresen elnyomja valami olasz adó hangja, ezért hamarosan bővítették az adót: 1946 novemberében már 8 kW teljesítményen sugárzott a második lakihegyi adó.

Eközben már javában folyt a szivar alakú lakihegyi nagyadó újjáépítése is. A romok eltakarítása már a harcok elvonulása után két héttel megkezdődött, az építkezés pedig mindössze két évig tartott, ami a korabeli viszonyok között roppant jó eredménynek számított. Az építkezéskor a ledöntött torony anyagának jelentős

részét felhasználták. Bizonyos alkatrészeket 1933-as építésekor külföldről szereztek be az építők, azonban a háború után erre nem volt lehetőség.

„Ha valami hiányzik, ha egy-egy alkatrészt nem kapunk, akkor a romok között kutatunk. Rom bőven van, s még nem fordult elő, hogy rá ne akadtunk volna arra, amit keresünk.”

1946 szeptemberében, amikor a torony már elérte a 148 méteres magasságot, egy szigetszentmiklósi fiatal munkás lezuhant, és szörnyethalt.

A 314 méter magas szivar alakú antennatorony átadására 1946. december 21-én került sor, ettől kezdve az ország nagy területén, sőt határainkon túl is ismét lehetővé vált a Magyar Rádió műsorainak vétele, ám

ekkor még csak 50 kilowatt teljesítménnyel sugárzott az adó. A bővítésre 1948. november 13-ig kellett várni, ekkor avatták fel az új, 135 kilowattos adóberendezést, amely már a háború előtti teljesítmény visszaállítását, sőt megnövelését is jelentette.

A hallgatók számára egyre nagyobb jelentőséggel bírt a két magyarországi rádióadó műsora. „Buci I.” és „Buci II.” hamarosan nevet is kapott: 1949. február 1-jétől Budapest I. Kossuth adó néven, párhuzamosan felcsendülő társa pedig Petőfi adó néven folytatta működését.

A felrobbantott adótorony romjai
1945-ben | Postamúzeum

Halku a lakihegyi adó

1949. körül a folyamatos fejlesztések miatt remekül lehetett fogni a Kossuth-rádió középhullámú adását az ország legnagyobb részén. A 135 kW teljesítményű adó által sugárzott műsor azonban évről évre romlott – ennek nem a karbantartás hiánya volt az oka, hanem az, hogy a környező országokban gombamód szaporodó, és teljesítményükben is egyre gyarapodó adók fokozatosan elnyomták a Kossuth hangját. 1948-ban Európában összesen 600 középhullámú adó sugárzott mintegy 16 ezer kW összteljesítménnyel, 1974-ben viszont már majdnem 60 ezer kW összteljesítménnyel szórták tele az étert ezek az állomások!

Emellett nem csupán teljesítmény szempontjából vált elavulttá az adótorony, hanem gyakoriak voltak az adásszünetek. Gyakran túlmelegedés miatt kellett néhány

óra lekapcsolni az adót, ekkor a Duna vizéből táplálkozó hűtőberendezés lehűtötte az egyenirányítót és az adóberendezéseket. Különösen nyáron az időjárásra is rendkívül érzékeny volt a torony: a Lakihegy fölött átvonuló zivatarok idejére viharszünetet kellett elrendelni. Fontos közvetítés esetén a szakemberek képesek voltak az egyébként a Petőfi műsorát sugárzó szolnoki adóra áthangolni, de ezt a művelet komplikáltsága miatt ritkán tették meg, így a viharszünetek különösen nyáron igen népszerűtlenek voltak a rádióelőfizetők körében.

A televízió elterjedésével ugyanakkor megváltoztak a rádiózási szokások: már nem az esti időszak bizonyult csúcsidőnek, többen hallgattak rádiót a délelőtti órákban, amikor hagyományosan alacsonyabb teljesítménnyel sugároztak az adótoronyok az országban.

1968-ban megtörtént a lakihegyi adótorony rekonstrukciója, mely 300 kW-ra emelte a torony teljesítményét, ez azonban nem oldotta meg a problémát, a Kossuth-rádió műsora egyre kevesebb embert ért el, a 70-es évek elejére

Veszélyes munkát végzők 1948-ban az adótorony újjáépítése közben.
Postamúzeum

Az új 300 kilowattos lakihegyi nagyadó 1968. december 28-i avatása. Kopócsy Mihály főkonstruktor és dr. Tófalvi Gyula Kossuth-díjas vezető konstruktor mutatja be az új berendezést | Fortepan / Szalay Zoltán

csupán az ország területének felén lehetett élvezhető minőségben fogni az adást. A magyar kormány hamar belátta a korszerűsítés szükségességét, így 1973-ban elrendelték egy nagyteljesítményű, 2000 kilowattos adó felépítését Magyarország földrajzi közepontjához igen közel, Solt határában. Az adótorony fejlesztését és építését szovjet tervek alapján végezték.

1977-ben vette át a sugárzás feladatát a solti adó, a lakihegyi adótoronyt pedig megtartották tartaléknak.

Az adótorony sorsa a 70-es évektől

A magyarországi adót az 1980-as évek elején ismét megkísértette a pusztulás szele. A solti adótorony megépülésével a nagy múlttal rendelkező lakihegyi „testvér” híradástechnikailag háttérbe kényszerült és a hatóságok 1980-ban elhatározták, hogy lebontják. Azonban a közvélemény nyomására és az Országos Műemlékvédelmi Felügyeőség, valamint Postamúzeum munkatársainak közbenjárására sikerült megmenteni az építményt.

1985. augusztus 21-én megszületett a várva várt műemlékvédelmi minősítés:

„A fentiek szerint határozunk, mivel az 1933-ban elkészült antennatorony a magyar

ipar, a magyar mérnöki munka kiemelkedő teljesítménye, építésének idején világszínvonalú alkotás - a világon a második Blaw-Knox típusú antifading antenna, Európa legmagasabb építménye volt. Így a lakihegyi 314 méteres antennatorony hazánk történeti múltjának - a magyar rádiózásnak és mérnöki technikának - jellegzetes, pótolhatatlan olyan emléke, amely az ország gazdasági-, társadalmi és kulturális fejlődésének tárgyi bizonyítékául szolgál, és ipartörténeti szempontból kiemelkedő jelentőségű.”

Az adót 2006-ban felújították és ismét üzembe helyezték. Immár ipari rádiójeleket sugároz, amelyeket hazai és környező országok elektromos művei használnak többek között a közvilágítás le és felkapcsolására.

A lakihegyi adótorony a felújítás után
1968-ban | Postamúzeum

Lakihegy, a magyar rádiózás bölcsője kiállítás a lakihegyi adótorony megépítésének 90. évfordulója alkalmából.

Felhasznált irodalom:

A magyar rádiózás hőskora. In: Magyarország a XX. században. III. köt. Kultúra, művészet, sport és szórakozás.

Becz Viktória Ildikó: Csendes füstölgés a „szivarról” – A lakihegyi rádióállomás és környéke a két világháború közötti közvélekedésben.

Simon Albert: Szigetszentmiklós története a kezdetektől 1945-ig. Szigetszentmiklós Város Önkormányzata, 2013.

Képek forrása:

Fortepan

Postamúzeum fotóarchívuma

Helytörténeti Gyűjtemény, Szigetszentmiklós

Köszönetnyilvánítás:

A kiállítás létrejöttéért külön köszönet illeti a Postamúzeumot és kollegáit: Sávoly Tamás muzeológust a lakihegyi adótoronyról összegyűjtött hatalmas mennyiségű újságcikk és adat miatt, Becz Viktória Ildikót a lakihegyi Varsányi csárdával kapcsolatban végzett kutatásának rendelkezésre bocsátásáért, valamint Hajdú József muzeológust a Postamúzeum képeinek rendelkezésre bocsátásáért.

A kiállítás megvalósításában való segít ségnyújtásért köszönet illeti Takács István amatőr rádióst, a diósdai Rádió és Televíziómúzeum önkéntesét.

A szöveget írta:

Becz Viktória Ildikó - muzeológus

Miss Nándor - muzeológus

Sávoly Tamás - muzeológus

© Városi Könyvtár és Községi Ház,
Szigetszentmiklós, 2023.